

ת"פ 1182/09 - מדינת ישראל, באמצעות המחלקה לחקירה שוטרים, המאשימה נגד נתנאël ברסקה, הנאשם

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 16-09-1182 מדינת ישראל נ' ברסקה

בפני כבוד השופט אילן סלע
מדינת ישראל באמצעות המחלקה לחקירה שוטרים ע"י עו"ד
הדים קלין
נ ג ד
נתנאël ברסקה ע"י ב"כ עו"ד יעל תותחני
הנאשם

פסק דין

בתום פרשת התביעה טענה ב"כ הנאשם כי אין להшиб לאשמה. דין טענתה להתקבל, כפי שיפורט להלן, ולפיכך אני מזכה את הנאשם מהဟירה המיוחסת לו בכתב האישום.

כתב האישום וראיות התביעה

1. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום המיחס לו עבירה של חבלה בمزיד ברכב לפי סעיף 413ה' לחוק העונשין, התשל"ג-1977 (להלן: "החוק").
לפי המתואר בכתב האישום, ביום 29.01.16 השתתף הנאשם, במסגרת תפקידו כשוטר מג"ב, בפעולות משטרתיות בשכונת עיסאוויה בירושלים. במהלך הפעולות הושלוκו בקבוקי תבערה ואבנים לעבר הכוח המשטרתי. אחת האבנים פגעה בנางם. במהלך היציאה מהשכונה, שלף הנאשם מאפו פטיש לניפוץ חלונות והכה באמצעותו שמשת החלון שמאלי אחורי של רכב שחנה במקום. כתוצאה לכך נפצעה שמשת הרכב. הנאשם ניגש לנפגץ שמש החלון של רכב נוסף אף שוטר אחר שהיה במקום מנע ממנו לעשות זאת.
2. במהלך פרשת התביעה נשמעה עדותו של רפ"ק עידן זמיר אשר הבחן בנางם מנפגץ את שמשת הרכב וצעק לו לחודל. למעשה, מלבד עדות זו, שאר העדים שהיעדו לא ראו את האירוע ולא היה בעדותם אלא ללמד על הפרות הסדר שהתרחשו במקום ופיצעתו של הנאשם מבפנים. יצוין כי מעדותו של רפ"ק זמיר עליה כי הטענה שכוכנות הנאשם הייתה לשבור שמשת הרכב נוספת, היא בגדר השערה בלבד.

עמוד 1

טענות הצדדים

4. טענת ב"כ הנאשם הייתה כי מאחר ולא הוכח כי הרכב היו בעליים אין מקום להרשיעו בעבירה של חבלה במזיד ברכב. היא צינה כי למאשימה אין כל מידע מזהה אודות הרכב, ולא נתקבלת כל תלונה בגין ניפוץ שמשתו. מכאן, מסתבר שמדובר ברכב נטוש, ובכל מקרה משלא הוכח כי מדובר ברכב שיש לו בעליים לא הוכיחו יסודות העבירה. למעשה, המאשימה אף לא פעולה לקבל מידע על אודות הרכב, מספר רישי שלו, מספר שילדה או כל מידע אחר. מידע שכזה, הנאשם לא יכול היה להשיג, בפרט נוכח העובדה כי הרכב היה בשכונת עיסואיה.

5. מנגד טענה ב"כ המאשימה כי לצורך הרשעה בסעיף 413 ה' לחוק, אין צורך להוכיח בעלות על הרכב וכי להוכיח פגיעה ברכב. בכל מקרה, גם לו היה הדין שלא ניתן לבצע עבירה של חבלה במזיד ברכב שהתרבר כי הוא נטוש; נקודת המוצא היא כי לרכב היו בעליים ועל הנאשם הנトル להוכיח כי מדובר ברכב נטוש.

דין והכרעה

6. סעיף 158 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש], תשמ"ב-1982 קובע: "נסתiya מהפרשת התביעה ולא הוכחה האשמה אפלאו, יזכה בתהמשותה הנאשם...". המשמעות המעשית של הוראת חוק זו היא, כי מקום בו אפילו ינתן מלאה האמון בראיות שהציגה התביעה וווענק להן מלאה המשקל הראייתי, לא יהא בהן כדי לבסס הרשעה - אין הצדקה לדריש מן הנאשם להתגונן וראוי לזכותו (יעקב קדמי, **על סדר הדין בפליליים**, חלק שני (מהדורה מעודכנת, תשס"ט-2009), כרך א, עמ' 1446).

7. אכן בכלל, די בקיומן של ראיות "דלות" להוכיח יסודות העבירה המיוחסת לנאשם כדי לדחות את הטענה כי אין להסביר לאשמה, ואולם במקרה זה אין מדובר בשאלת הראיות שהוצגו אודות ניפוץ השימוש, כי אם בשאלת האם היה צורך להוכיח בעלות על הרכב הנזוק, ובמידה וכן, האם קיימת חזקה שלכל רכב יש בעליים ועל הנאשם לסתור חזקה זו. במקרה זה, לו תתקבל טענה הנאשם הרי שגם אם ינתן מלאה האמון והמשקל לעדותו של רפ"ק זמיר לא יהיה בכך כדי לבסס הרשעה, שלא נתקיימו יסודות העבירה.

8. סעיף 413 לחוק שוחס לנאשם קובע כי: "ההורס או פוגע בעמץ דבר כבאובחלה קממו, דין - מאסר חמיש שנים". הנה כי כן, הוראת החוק אינה דורשת הוכחת בעלות ברכב, ואולם נהיר כי רק רכב שיש לו בעליים חל לגביו איסור ההריסה והפגיעה. ומה דברים אמורים? סעיף 413ה' הינו סעיף בסימן ה1 שבפרק יא לחוק שענינו "פגיעות ברכוש". "רכוש" הוא מונח המגדיר דבר השיך לאדם מסוים או לקבוצת בני אדם. אין מקום לדבר על "רכוש" שעה שאין מי שיש לו זכות ממונית כלשהי לגבי אותו חפץ". פרק יא לחוק עוסק בעבירות שהאינטראס המוגן על ידם הוא זכות הקניין ועל כן אין מקום לדבר בהקשר של פרק זה על חפץ שאין לו בעליים, או שאין למעשה זכויות כלשהן בו.

9. יש לשים לב כי מדובר בעבירה מסוג פשע שהענישה עליה חמורה במיוחד - 5 שנות מאסר. עניותתו של מי שתקוף אדם שגרמה לו חבלה גופנית עומדת על 3 שנות מאסר.ברי אפוא, כי ההחמורה המיוחסת בענישה של מי שתוביל במזיד ברכב נועצה בזכות לקניין והוא נועדה להילחם בתופעה של גניבת כל-רכב שהפכה ל"מכת מדינה". בדברי

ההסבר להצעת החוק (ה"ח 1959, כ"ט בחשוון תש"ג, עמ' 24) נאמר, כי "בישראל התפתחה במהירות מפתיעת הפעילות הפלילית של גניבת רכב ... חומרת העירה והיקפה מצדיקה התיחסות ספציפית ומפורטת יותר בחוק הפלילי".

10. אכן, ברו כי לא רק חבלה שנעשתה על רכב של גניבת רכב באה בגדרו הוראת הסעיף (ראו: ע"פ (מחוזי-ת"א) 13-08-42054 **מדינת ישראל נ' קסטיאל** (פורסם בנבז, 2.10.13)). המחוקק ראה להגדיר את הרכב לנכס בעל מעמד מיוחד, שיש להתייחס אליו בשונה מנכס אחר נוכח החומרה המינוחדת שיש במיל שפוגע ברכבו של הזולות, לא רק בנסיבות גניבתו. זאת מושם ש"כלהרכבההרבמה מבנים דומהמאדלביטושהאדם. הוא משתמש אמצעיתנועהוכלי עבודה להרבה אדם אנשיים. במובנים רבים הרכב הוא שולחות ביטושה פרט" (הצעות חוק, שם). פגיעה ברכב, במצבות החיים שלנו, יש בה פגעה ממשמעותית בחולות בכלל גם פגיעה בחופש התנועה, בצרפת ובעוד בקשרים משפחתיים וחברתיים. פגעה ברכב כמוות כפיפה ב"רגליו" של האדם. בנוסף, פועלות ההשחתה (חבלה בمزיד), ככל שהיא מתיחסת לרכב שיש לו בעליים, היא פעולה אלימה שעולה בנסיבות מסוימות אף להסלים ולהביא לפגיעה בגוף ובנפש.

11. ההגנה על הרכב אינה אפוא, רק בהיבט של גניבתו, כי אם גם בהיבטים נוספים, אולם זאת רק בהיבט של זכותו של הזולות ברכותו.

12. למעשה, סעיף 413ה' לחוק הדן בחבלה בمزיד ברכב מבחן בין רכב לנכסים אחרים עליהם חל סעיף 452 לחוק, המתיחס להרס נכס או פוגע בעקבות מיזדי שלheid נכס. נוכח ההיבט המיוחד שיש לבני הרכב על רכבם כאמור, המחוקק החמיר בעונשו של החובל בمزיד ברכב והעמיד את עונשו על 5 שנות מאסר בעוד העונש על פגעה בנכס אחר עומד על 3 שנות מאסר (באופן דומה נקבעו עונשים מוחמים לנכסים מיוחדים אחרים, כפיפה בצוואה [סעיף 455 לחוק], פגעה בbaar במים, בסכר, בתשתיות וכיוצא ב[סעיף 453 לחוק] וכיוצא ב). גם סעיף 452 נמצא בפרק יא העוסק בפגיעה ברכוש וגם הוא מתיחס רק לחutz שיש לו בעליים, כפי שעולה מן המונח "נכס" (וראו הגדרת "נכס" והגדרת "בעל" בסעיף 34כד לחוק) והן מהمونה פגעה "שלא כדין" (ראו יעקב קדמי, **על הדין בפלילים** (מהדורה מעודכנת, תשס"א-2005), חלק שני, עמ' 1006). חוץ שאין לו בעליים אינו מוגדר "נכס" והפגיעה בו אינה "שלא כדין".

13. ב"כ המאשימה צינה בטיעונה כי העובה שוטר פוגע בחפצים במהלך פעילות מבצעית מטעם כעס, גם כאשר אין להם בעליים, היא התנהגות חמורה; ואולם גם אם יש צדק בדבריה, המסגרת המתאימה לבירור וטיפול בשוטר שפועל כו, אינה במסגרת הדין הפלילי, ועודאי לא בעבירה מטר פרק יא לחוק. "תכן והיה מקום להעמיד את הנאשם לדין בהליך משפטי, אך המאשימה עמדה על העמדתו של הנאשם לדין פלילי, והמסגרת שבחורה אינה מתאימה. חוק העונשין, ועודאי בסעיפים 413ה' ו-452 שבו, אינו אוסר השחתת חוץ שאין לו בעליים.

14. אכן, בהלכה היהודית קיימ איסור להזיק לכל נכס בעל Urk, גם אם הוא אינו שייך לזרות. אפילו נכס השיר לאדם עצמו - אסור לו להזיקו. קר, נאמר **במשנה** (בבא קמא, פרק ח, ו): "הקוץ נטיעותיו, אף על פי שאינו רשאי - פטור". אסור לו לאדם להזיק גם לרכוש השיר לו, ואולם מאחר והנזק שגרם הוא רק לעצמו, אין כאן עילה לתביעה נזקית.

15. בטעם האיסור על האדם לקוץ את נטיעתו שלו, כתב רשי: (בבא קמא, דף צ', ע"ב): "דעובר ב'בבל תשחית'". איסור "בל תשחית" נאמר בתורה (דברים כ, יט-כ), במסגרת דין המצור במלחמה, ובהתייחס לעצמי מאכל:

כי תצורך אל עיר ימים רבים להלחם עליה לסתירה לא תשחית את עזה לנוכח עליו גרשן כי ממנה תאכל אותו לא תכרת, כי האדם עז השדה לבא מפניך למצור. רק עז אשר תדע כי לא עז מאכל הוא אותו תשחית וככרת, ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמר מלחמה עד רדתה.

16. הנה כי כן, על פי פשטונו של מקרא, האיסור מתיחס לשחיתה עצם מאכל. ואולם, חכמים למדו כי מדובר רק בדוגמא, ואיסור "בל תשחית" כולל בתוכו איסור להרשות כל חפץ שלא לצורך, יהו אלו כלים (**בבלי**, שבת דף קט עמוד א), מאכלים (שם, דף קמ עמוד ב), בגדים (**בבלי**,קידושין, דף לב עמוד א), וכיוצא בזה. אך, לשון הרמב"ם (**משנה תורה**, הלכות מלכים ומלחמותיהם, פרק ז, הילכה י):

ולא האילנות בלבד, אלא כל המשבר כלים, וקורע בגדים, והורס בניין, וסותם מעין, ומאביד מאכלות דרך השחיטה - עובר بلا תשחית...

17. מאחר והאיסור מתיחס גם לרכוש השיר למשחית עצמו, ברור שאין מדובר באיסור שנועד להגן על זכות הקניין של הזולות אלא לטעם אחר. וכן, איסור ההשחיטה הוסבר כאיסור שנועד להקנות לאדם מידות טובות, ללימודו שלא ינצל לרעה את מעמדו בעולם כדי להשחית דברים מתוך מצב רוח, תאווה או אפילו רק מתחן חוסר מחשבה, אלא ישתמש במה שניית לו בעולם בחכמה, לבניה, יצירה וascalול. כך אמרו במדרש (**קהלת רבה** (וילנא) פרשה ז, א):

"ראה את מעשה האלים כי מי יכול לתקן את אשר עוטו", בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון נתלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן וכל מה שבראתי בשביילך בראשית, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתתקן אחריך...

18. וכן, בעל **ספר החינוך** (מיוחס לראה"ה -רבי אהרן הלוי, מחכמי יהדות ספרד במאה ה-13, מצווה תקכט) מסביר את טעם ההגבלה של זכות האדם על רכשו לעשות בו כרצונו ולאבדו באופן הבא:

שורש המצווה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאחוב הטוב והתוועלת ולהדבק בו. מתווך כך, תדבק בינו הטובה, ונರחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחיטה. זהו דרך החסידים ואנשי מעשה, אהובים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבים אותן ל תורה, ולא יאבדו אפילו גרגור של חרдел בעולם, ויצור עליהם בכל אבדון והשחיטה שיראו. ואם יוכל להציג - יצילו כל דבר מהשחיטה בכל כחם. ולא כן הרשעים, אחיהם של מזיקין, שמחים בהשחיטת עולם, ומהם משחיתים. במידה שאדם מודד - בה מודדין לו. כלומר: בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכותבו: "שםח לא עד לא ינקה רע" (משל יז, ה). והחפץ בטוב ושם בו - נפשו בטוב תלון לעולם. זה ידוע ומפורסם.

19. הרב שמשון רפא להויש(נראשי הרבנים האורתודוקסים בגרמניה במאה ה-19, בספרו **חוורב**, פרק חוקים, אות א) הדגיש בהתייחס לאיסור זה כי עליינו לזכורשהקב"ה הוא זהה שבראכל דבר שבעולם, ונתן אתה ארץ לבני אדים לצרכיהם שיש בה תועלת אונסית:

הנֶּר עוֹמֵד בְּקָרְבֵּן חֹג מִשְׁלַתְךָ עַל פִּנְיַת הָאָרֶץ וְכָל הַנִּמְצָאים הַמָּה עֲבֵדִי רְצֹנוֹ, שְׁלֹטוֹנָךְ וּכֹוחָךְ - וְהַנֶּה פְּתַאֲוּם הַנֶּר מִנְפֵּס אֲתִיךְ בְּגַל עֲשֹׂות שְׁחוֹק לְנֶפֶשָׁךְ, אוֹ לְשִׁפּוֹר חַמְתָּךְ וְזַעֲמָךְ - הַנֶּר חָפֵץ לְבָלָע וְלְהַשְׁחִית הַדָּבָר, שְׁעַלְיךָ הַלָּא לְהַשְׁתַּמְשֵׁל בּוֹ לְתוּלָתְךָ; אַתָּה תָּאָבָה לְנֶפֶץ, לְשִׁבְרָה וְלְכָלָות דָּבָר, שְׁתוֹכָל לְעֲשֹׂות בּוֹ וְעַל יְדוֹ פָּעוֹלה רָאוּיהָ...

ותחת לחשב אותם בתור אמצעים לפועלות אדם בהשכל ודעת, הנֶר רֹצֶה בְּשָׁאַט נֶפֶשׁ, לְהַשְׁלִיט עַלְיכָם את כוח ותקייפות רצונך וחפץך ולשפוך עליהם את חרונך וזעמך בעצבך וברגzx - אז ירעם עלייך קול הקראה הגדולה של ה': "בְּלֹ תְּשִׁחְתֵּת!" "הָרָף מִמְּנוּ, הִיא אִישׁ בְּאָנָשִׁים!" כי אכן רק באופןם אם תשתחם בהנמצאים אשר מסביב לך לתוכלית אדם בדעת ובתבונה וכפי אשר תיעד ותקדש אתם זהה תורהך אז "אדם" הנֶר... אבל אם תשחית, אם תאביד ותכלת דבר מה - אז בהשחתתך - בהאבדך, ובכלותך אותו אין עוד "אדם" רק "בעל חי" או "חיה טורפת" - ואינו לך עד כל זכות על הנמצאים מסביב לך... (וראו גם: משה דרורי, "איסור בל תשחית" **פרשת השבע** (משרד המשפטים) תשס"ז, 296).

20. מטעם זה, גם חפצים שאין להם בעליים והינם הפקר אסור להשחitem (ראו: רבינו שניאור זלמן מלעדי, **שולחן ערוך הרב**, חושן משפט הל' שמירת גוף ונפש, סעיף יד; הרב אברהם דב כהנא-שפירא מגדולי הפוסקים במאה ה-20, הרבה האחרון של קהילת קובנה, **דבר אברהם**, חלק א' סימן טז, אות כד; רבינו יוסף שאול הלוי נתנזון מגדולי פוסקי halacha של יהדות גליציה במאה ה-19, **שו"ת שואל ומשיב**, מהדורה רביעאה חלק א סימן כה. אם כי ראו בדבריו הרב יהודה אסא, מפוסקי הונגריה במאה ה-19, **שו"ת יהודה עלה**, חלק א, יורה דעתה סימן קסד, הסבור כי דעת הראי"ש ורשי" שbehפקר אין איסור בל תשחית ואילו הרמב"ם, הר"ן ובעלי התוספות שסבירים שיש איסור בל תשחית גם בהפקר).

21. חומרה מיוחדת יש לפי halacha היהודית בהשחתת נכסים מתווך כעס. כך אמרו חכמים: "המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעוטתו בחמתו - יהא בעיניך כעובד עבודה זרה". (**בבלי**, ברכות כת, ב), שכן איש" אשר לא יכול לדעת בהנמצאים, כי המה ברואי ה' וקנינו, ויאמין, כי בכוח ובתקיפות של האדם יש לו גם הזכות להשחitem ולאבדם רצונו - איש כזה הלא עובד יעבד את האלים האדים שלו בפנימיות נפשו, את "חרוננו וזעמו", את "גאותנו ורוע לבבו" וביחוד את "האני" שלו... (**חוורב**, שם).

22. ואולם, כל זאת הוא halacha היהודית. בחוק, לעומת זאת, האיסור לחבל במצויד ברכב הקבוע בסעיף 314ה' לחוק כמו גם האיסור לפגוע או להרhos נכס הקבוע בסעיף 452 לחוק, הם כאמור, חלק מהפרק הדן בעבירות רכוש, שעוניים הגנה על זכות הקניין של הזולת.

23. במקרה זה, כאמור, לא הוכחה כל בעלות ברכב. למעשה, כתוב האישום לא ציין פרט מזהה כלשהו המתיחס לרכב, בכלל זה לא מספר רישוי.

24. אכן, המאשימה מבקשת לקבוע חזקה לפיה סתם רכב יש לו בעליים עד אשר יוכל הפoco של דבר, ואולם, לא זו בלבד שהוא כל מקור לחזקת מעין זו, אלא שבמקרה זה יש רגילים לסבירה כי מדובר ברכב שאין לו בעליים, ولو נוכח העובדה כי המאשימה לא הציגה את פרטי הרכב, וחזקתה עליה כי לו יכולת הייתה להציג את פרטי הרכב או בעליין היא הייתה עשוה זאת.

25. ויווהר. יש צדק בטענת ב"כ הנאשם כי על המאשימה היה מוטל לחקור אודות הרכב הנזוק ולהתחקoot אחר בעליו ולבחון את פרטיו הרכב, מספר הרישוי שלו, מספר השלדה או כל פרט אחר שיוכל ללמד האם יشنם בעלים לרכב או שמדובר ברכב נטוש. לא ניתן להטיל את החובה להוכיח את עובדת היות הרכב נטוש על הנאשם, וזאת לא במקרה זה, כשהרכב היה בשכונת עיסואיה. העובדה כי המאשימה לא הציגה את פרטיו הרכב ובבעליו, מלמדת אחת מהשתיים: האחת, המאשימה אכן בדקה ולא עלה בידה לגלוות קיומים של בעליים לרכב, והשנייה, שהיא לא ערכה בדיקה לשורש פרטיו הרכב, ובמקרה שזכה מדובר במכשיר שיש בו כדי להביא לזכויו הנאשם, שכן מדובר במכשיר חומר היורד לשורש העניין, באופן שהנאשם אינו יכול להתמודד כראוי עם חומר הראות העומד נגדו והגנתו תימצא חסירה ומקופחת (ראו: ע"פ 173/88 **אסף נ' מדינת ישראל**, פ"ד מד(1) 785, 792 (1990); ע"פ 5152/04 **אגמוןוב נ' מדינת ישראל** (פרסום בנבבו, 23.06.05); ע"פ 1072/15 **שיניס נ' מדינת ישראל** (פרסום בנבבו, 10.11.15)). החקירה של הרשות נעודה להגיע לחקירה האמת ובכלל זה היעתת מוטלת עליה החובה לבדוק האם מדובר ברכב שיש לו בעליים או ברכב נטוש.

26. חסר זה, בדבר הבעלות ברכב, בתום פרשת התביעה, משמעותו כי אפילו יוענק מלא המשקל הraiיטי לריאותה, לא יהיה בהן כדי לבסס הרשעה בעבירה שיוחסה לנאשם - חבלה מזיד ברכב, ועל כן אין זה מוצדק לדריש מהנאשם להתגונן ויש לזכותו.

כאמור אפוא, בתחילת המאשימה מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום.

ערעור בזכות בית המשפט המחויז בירושלים בתוך 45 ימים מהיום.

המציאות תשלח עותק פסק הדין לצדים.

נinan היום, י"ב סיון תשע"ז, 06 יוני 2017, בהעדר הצדדים.